

مستقیم زادہ سلیمان سعد الدین افندی

تَحْقِيقُ طَائِفِ الْمُرِيدِينَ

مؤلفك حياتہ و آثارہ دارُ اہل الامین محمود کمال بکک
ترقیہ نامہ سید فوطیہ بی جاویدر .

استانبول — دولت مطبعہ سی

1928

مستقيم زاده سليمان سعدالدين افندي

پدری - جدی - ولادتى - مسقط رأسى - تحصيلى - شيخ محمد امين توكادى به انسابى -
رؤس امتحانه دخولى وتأثراتى - تألیفات ايله اشتغالى - وفاتى ومدفنى -
اخلاقى - شكلى - سليمان فائق افنديك بياناتى - آثارى

سليمان سعدالدين افندى [۱] مدرس الحاج محمد امين افنديك اوغليدر [۲].
آنك پدرى الحاج محمد مستقيم افندى [۳] آنك پدرى قسطنطيني يوسف طالب
[۱] فائده ملت كتيب خانه سنك رشيد افندى قسمنده موجود « قانون الادب » ترجمه سنك
باشنه الصاق اولنان - كندى خط دستيله محرر - ورقه ده مستقيم زاده كنيه سنى شو صورته
قيد ايديور :
« ابوالواهب سعدالدين سليمان امين الله عبدالرحمن العريف بين ارباب الافاده والاستفاده
بمستقيم زاده » .

[۲] اوچ دفعه امتحانه داخل ويكيته هرلى عبدالله افنديك زمان مشيختهده رؤس تدرسه
نائل اولدى . بايزيده مقدا مركبجيلر قپوسى دنيلن محله صدر اسبق سيد حسن پاشاتك
انشا ايلديكي مدرسه نك، مدرسى ايكن « مستقيم جماعت ۱۱۶۴ » سنه سى محرمك سلخنده سنى
سكسانه قريب اولديفى حالده وفات ايتدى . پدرينك جوار قبرينه دفن اولدى .

[۳] منقارى زاده يحيى افنديك هنگام مشيختهده نائل رؤس اولدى . طريق تدريسى
تكميل ايله ۱۱۱۰ ده مدينه منوره ، ۱۱۱۱ ده شاه ، ۱۱۱۲ ده مكه مكرمه بايه سيله
ادرنه قاضيلى اولدى . بعد العزل ۱۱۲۴ جمادى الاولاسنده استانبولده وفات ايتدى . ادرنه
قپوسى خارجنده امير بخارى دركاهى قبرنده صيرت تكيه جوارنده مدفوندر . كوچك اوغلى
مصطفى وفا افندى [۵] شو تاريخى سويله مشدر :

« دل صاف وفا تاريخ فوت والدين يازدى محمد مستقيعى هم دم ايده دارماواده »
تفسير يضاوى به و آثار سائره به حاشيه لرى اولديغنى حفيدى « مجلة النصاب » ده سويليور . محمد
مستقيم اوغلى محمد امين افنديك آثار نظميه لرى ده وارسه ده موزون ومقنى اولمقدن باشقه
مزى بوقدر .

[۵] صحاظر شيخى زاده اسعد افندى كتيب خانه سنده « ۲۲۸۳ » نومروده مقيد « المعروف
بكتخدای دفتر ايالت روم ايلي » دابه زاده مصطفى افنديك ادرنه ده كى سلطان سليم جامعنه
داثر « سليميه » نامنده كى رساله سنك مستقيم زاده خطيله « سلخ رجب ۱۱۸۳ » ده يازيلش
اولان نسحه سنك مقدمه سنده ايكنجى صحيفه نك كنارينه مشارايله طرفندن شو سطرلر تحرير
اولنمشدر : « منجم باشى تاريخى مقتول ابراهيم پاشا تنبيهيله وهى افندى ونيلي افندى ورئيس

افندی [۱] آنک پدری ده شیخ مظفر مستقیم در . والدہ سی ام کلثوم خانمدر [۲].

مصطفی افندی و روحی افندی و راشد افندی و چلی زاده و رازی افندی و علمی افندی و صبھی افندی و راقم الحروفك عمم مستقیم زاده مصطفی وفا افندی و سر کاتبی حفظی افندی و آنلر امثالی خواجگار و عامدان ارباب دانشه تقسیم اولنوب بر قاج جلد کتاب بر هفتده ترجمه اولندی امیرہ شمیری کی ندیم احمد افندی مرحوم موفق اولغله آولی آکا تعیین اولنشییدی . و لهذا آنلرک اولقی اوزره شیوع بولمشر « .

متن رساله ده « منجم باشی احمد افندیك تاریخی که شاعر ظریف ، ندیم عریف ترکی به ترجمه ایشدر « دنیلیور .

[۱] دارالفنون کتب خانہ سنک بیلدیز قسمنده $\frac{۳۷۰۱}{۱۷}$ نومرولو مجموعه نك جمله محویاندن اولان «دوخته مشایخ» ده شیخ الاسلام - اش افندیك ترجمه حائک کنارینه مستقیم زاده شوبله یازمشدر : « جدم مستقیم افندیك پدری یوسف طالب افندی بونلرک [بهائی افندیك] امتحانلرنده ۱۰۶۳ سنه سنده خارج مدرسی اولوب بلده سی اولان قسطمون قنواسیله بعدزمان اختیار عزلت ایشدر « .

[۲] « هم نام کریمه حبیب کزین ام کلثوم » ترکیبک کوستردیکی ۱۱۰۸ سنه سنده وفات ایشدی . مستقیم زاده « قانون الادب » ترجمه سنک باشنده کی ورقه ده . والدہ سندن بحث ایدرکن « ... نسی ، والدہ سی طرفندن اجداد سنک اجددی مجدالدین افندی به واصل اولورکه ابوالفتح سلطان محمد خان ایله بودیازه کلوب شمس الدین احمد الکورانی مقامنده ۸۶۱ تاریخنده قاضی مرحومه قاضی عسکر اولدینی ضبط کرده و قانع نویساندر «

و «تحفه خطاطین» ده [صحیفه ۳۷۱] « مجدالدین ، ادرنه ده ظهور و تحمیل علوم و معارفه مسرور ویحی الصوفی دن تمشق ایله حسن خط یاقوتانه به مالک و طریق تدریسه سالک اولوب شقائق ده تصریح کرده ابو اخیر اولدینی اوزره [۰] مثلا کورانی عزلنده دوک علی به ده قاضی عسکر دخی اولمشدر . بو عبد بی منافع ، آنلرک سلسله نسللرندن طالع اولمشمدر . (التمشق ۸۷۱) حدودنده وطن اصلینده رحلت جنت ایلدی « دییور .

[۰] « مولانا مجدالدین اول خیر اخیار اخبار ، سیرت محموده صاحبی برذات بزرگوار ایدی . سلطان محمد خان ، مولانا کوراندین صکره آتی قاضی عسکر نصب ایدوب ضبط وربط احوال عسکر وحل وعقد مناسب علماء ذوی المآثری آکا قنویض و تقلید ایلدی « .
[شقائق نعمانیه ترجمه سی صحیفه ۱۱۱]

« تحفه خطاطین » ده [صحیفه ۴۳۳] شیخ محمد بن علی بن احمدك ترجمه حالده پدری ، باباطاغنده آلاجه جامع دینلن الحاج حمزه جامعك امامی ایکن استانبوله هجرت ایلدکهده مومی ایله شیخ محمدك استانبوله تولد و صوبولچی زاده دن تمشق و طریقت جلوتیه به انتساب ایله ۱۱۲۹ ده وفاتندن بحث ایتدیکی صیره ده مستقیم زاده « بو فقیرک جد مادریم ایدی «

۱۱۳۱ [۱] رجب‌بنده استانبولده عتیق علی پاشاده خرقة شریف جوارنده قبا قولاق محاسب اسکندر محله‌سنده - محشی شیخ زاده‌نک پدری شیخ مصباح‌الدین طویلک اثر خیری اولان - تخته مناره مسجدی مقابلنده کی خاواده طوغدی .

پدرندن تحصیل علومه ابتدا ایتدی . بویوک‌پدری محمد مستقیم افندیك «ادرنه‌دن معزولاً رحلت ایلدیکی مسکن ، بالاط حریقیه محترق اولدقده ترکیم جامعی قریبنده اسکندر پاشا محله‌سنده بزخانه تملك اولنوب سلطان عثمان ثالثك جلوسی تاریخنه

« دوحه مشایخ » ده - ۱۱۷۵ ده شیخ‌الاسلام اولان - احمد افندیك ترجمه حالنده مشارالیهك پدری قاضی عسکر تیردی ابوبکر افندی ابن احمدك استانبوله ورودنده کندینك مولدی اولان علی پاشای عتیق محله‌سنه تزولندن بحث ایدرکن « اوغلی احمد افندیك والدم مرحوم ابله علاقه رضاعیه‌لری مسموعدر »

« خلاصه‌الهدیه » ده ، ۱۱۷۲ ده وفات ایدن سلیمانیه کرسی شیخی محمد صالح ابن‌الشیخ عیسی‌المویدن بحث ایدرکن « مشارالیه ، یحیی ابن شعبان افندی‌به داماد اولغله بوققیر ایچون پیدا اولان قرابت صهریه بیعه‌به رعایت ایدرلر ایدی . وطریقتم شمسیه‌بی بو فقیر آلردن اخذ وصحبت ایشیدم »

بنه او اثرده « یحیی زاده شیخ محمد امین ابن‌الشیخ یحیی بن شعبان افندیك جدی شیخ شعبان استانبوله هجرت ایلدکده شیخ‌الاسلام محمد افندی ، آنلر ایچون والدلری شیخ‌الاسلام خواجه سعدالدین افندیك دارالقرارینی خانقاده‌دوب‌خاقاهلری داخلنده مدفوندر . جنم محمد مستقیم افندی ، مدینه منوره قضاسنده مقدمجه شیخ مزبورك افراسندن برینی تروج ایلدیکی بو فقیر ابله قرابت صهریه‌لری واردر » دییور .

[۱] صحافلر شیخی زاده اسعد افندی کتب‌خانه‌سنده (۳۱۸۲) نومروده «قانون‌الادب» نسخه مبیضه‌سنگ وجمدیه کتب‌خانه‌سنده (۱۲۴) نومروده - مستقیم زاده‌نک خطیله محرر - امام معصومی مکتوباتك جلد اولك باش طرفلرینه یازیلان مختصر ترجمه حالنده - که محررلری مجبولدر - مشارالیهك ۱۱۳۰ ده طوغدیغی کوستریلش ایسه‌ده دیوان علی شرحنده [نسخه مطبوعه : صحیفه ۴۳ ده] کندی « الشیخ سلمان ۱۱۳۱ [*] تاریخ ولادت اولوب ... » و « مرشد شاهلین » ترجمه‌سنده [دارالفنون کتب‌خانه‌سی : نومرو ۷۲۵۷ صحیفه ۱۷۴] « بو سنه جدیده سبعین‌ده تکمیل سن اربعین ایلکه قریب اونشیدم » دییور و « مکتوبات قدسیه » ترجمه‌سنی ۱۱۶۵ ده « عدد سئین سنی اوزره اوتوز درت آیده » اکمال ایلدیکنی سویلبورکه بولنده تاریخ ولادتک ۱۱۳۱ سنه‌سی اولدیغی مؤیددر .

جودت پاشا، تاریخنده ۱۱۳۱ ده وفضین افندی، تذکره‌سنده ۱۱۳۱ رجب‌بنده طوغدیغی بیان ایدیورلر .

[*] « سلمان » النسز اوله‌رق « سلیمان » شکانده یازیلق ایجاب ایدیور .

کلنجہ ساکن اولق مناسبتیلہ ، [۱] فاتح جامع شریفی امامی سید یوسف ، سرای
خواجہ سی رئیس القرا یوسف افندی زادہ عبداللہ حلمی [۲] مدرسیندن بابا طاغلی
سلیمان ، چورہ کچی زادہ خواجہ محمد ، یملیخا حسن [۳] وقعه نویس سید محمد
حاکم [۴] افندیلردن وسائر اساتذہ دن علوم متداولہ یی تحصیل ایلدی .

مشارالیه ، « دو حہ مشایخ » ک [۵] نہایتنہ - شیخ الاسلام مصطفی افندیبن [۶]
استعطافی حاوی - درج ایلدیکی مقاله ده هانکی ذاتلردن هانکی علومی اخذ ایتدیکنی
مفصلاً بیان ایدیور :

« بوحدایق حقایقک جامی و اعلام تراجم مشایخ اسلامک رافعی ، منکمرالبال ، بندہ
دیرینہ پریشان حال ، خاکپای اولاد علما و تراب مقدم ابنای فضلا مقوله سندن بولنوب
« الولد الحریقتدی بآبائہ الغر » مقتضاسنجہ سر پنجه جهل مرکب دن تخلیص کریبان نفس ناطقه
قصیدله عنوان ایام جوانیده والدماجدمدن علم صرفی تکمیل و نحوی تحصیل ایدوب ابوالفتح

[۱] [تحفہ خطاطین : صحیفه ۲۱۶ و ۴۹۸] . ینه او اترده [صحیفه ۶۵] اصطلبل
عالمه امامی خطاط احمد بن حسن ک ترجمه حالده « ایاصوفیه کبیر قرینده ساکن اولدیغمن
منزل فقیرانه من فی الاصل آنکدر » دیسنه نظراً اسکندر پاشا محله سندن بالآخره ایاصوفیابه
نقل ایش اولسی ملحوظدر .

[۲] « بوقبیر ، مدت مدیده تلویح و توضیح درس لرنده بحمدالله تعالی زانوزن استفاده
واستفاضه لری اولشمدر » [تحفہ خطاطین : صحیفه ۲۸۲]

[۳] مستقیم زادہ ، پرتو پاشا کتبخانه سنده « ۶۲۵ » نومرولو مجموعه ده کی منطق
رساله سنک نہایتنده « بعض مشایخ اسلامیه ، طلبه یی منطقی تعلمدن و درس عاملری تعلیمدن
منع ایدرلر . ۱۱۵۰ ده یملیخا حسن افندیبن تلذم زماننده یساعه تصادف اتمکله بقیه تصدیقاتی
خانه سنده تعلیم ایلش ایدی « دیور .

[۴] « یکریمی سنه مقدم کندیلرندن [حاکم افندیبن] اون سکز مقامه حریری وسائر
بعض کتب ادبیه کوریلشدر » [تحفہ خطاطین : صحیفه ۴۰۸]

[۵] دارالفنون کتبخانه سی : نومرو ۷۲۳۷ .

[۶] ۱۱۱۵ ده شهید ایدیلن شیخ الاسلام سید فیض الله افندیبنک اوغایدر . ۱۰۹۰ ده
طوغدی . یکریمی درت یاشنده - رتب علمیه تک منہاسی اولان - روم ابلی قاضی عسکر لکی
پایه سی وریلدی . سلطان احمد نائیک مدت سلطنتنده یکریمی سکز سنه بروسه ده منفیاً اقامت
ایلدی . ۱۱۴۸ ده مقام مشیخته تمیین اولندی . طقوز سنه ، ایکی آی او مقامده بولندی .
۱۱۵۸ ده وفات ایتدی . اسکدارده مدفوندر . مستقیم زادہ « قید تکلفدن عاری ، متوجه
درکاه جناب باری ، شریف بن شریف ، برذات عربیق وعریف ایدی « دیور .

جامنك امامی سید یوسف افندیں اصول و فروع فقہ شریفی اتقان و تفہیم و قرائت قرآن کریم و مخارجندہ ابن جزری منظومہ سی و سائر نسخ عدیدہ استماعی تہیم اٹناسندہ سرابطاء خاصہ سابقہ حیاتی زادہ مرحوم مصطفیٰ فیضی افندیں ۱۱۴۳ ربیع الاولندہ ملازمت ایلہ قدم نہادہ اولین پایہ ستم مرام اولوب و مدرسین کرامدن یمدیخا حسن افندیں تلخیص و مختصر و مطول و سائر نسخ متعدده و مناظرہ و آدابدن دخی لذت یاب اولوب مرحوم زلفیلر خواجہ سی مدرسیندن حافظ محمد افندیں عقاید جلالی و حاشیہ سی خیالی و شرح عقائد تفتازانی و مختصرات فن منطق و قاضی میرلاری و حدیث شریفدن قاضی عیاض مرحومک شفاء شریفی و تفسیر بیضاوی اولندن برقاچ جزء شریف کوریلوب و اصول حدیثدن «نخبۃ الفکر» ابن حجر و سائر کتب مقتضات تمامہا کوریلوب و مدرسیندن بابا طاغلی سلیمان افندیں دخی فن منطقدن شمسہ و اطرائی و شرح مطالع و حاشیہ سی سید شریف جرجانی کوریلوب زمرہ خواجگان دیواندن سید محمدحاکم افندیں مقامات حریری و بدیعاندن (حلۃ السیرا) و سائر ملحقات لازمہ فن آداب استیعاب اولنوب و شیخ عباس رسیم افندیں دخی زبان فارسی بہ تعلق ایدن نسخ مهمہ مهمہ امکان کوریلوب و سائر ارباب قبول فحول فضائل و وصولدن اون قدر ذواتک مجلس افادہ سندن بعض لوازم تحصیل بروجہ اتقان تکمیل اولندقدن صکرہ اسکداردہ والدہ جامعی و اعظی عیسیٰ زادہ شیخ محمد صالح افندی واسطہ سیلہ الشیخ عبدالغنی النابلسی الشامی قدس سرہ العزیزک فن حدیث شریف سلسلہ سنہ ممضی و مختوم اذن نامہ ایلہ منتظم اولوب بین المشایخ مانند کمال خجندی توقادی الشیخ محمد امین افندیں دخی بخاری شریف و سائر فن حدیث شریف کوریلوب شیخ احمد نخلی شافعی مکی سلسلہ نامہ سی کہ فرق درت سندی حاویدر، ممضی و مختوم بوفقیہہ ارزانی قلوب آندن ماعدا طرف شتی ایلہ دخی علم حدیث شریف [۱] و سائر مسموعات و مرویات ، بالخاصہ کتب امام فخررازی و محمدغزالی و تألیفات شیخ محی الدین ابن عربی قدس اللہ اسرارہم مجموعی تعلیم و استماع و تفہیم اذنی و یریلوب اول انادہ احسن معارف جزئیہ مشقی خطیدہ دخی مفخر موالی العظام فندق زادہ افندی ، بعدہ عماد روم کاتب زادہ افندیں مجموعی یدی سنہ قدر تعلم و تحریر اولنوب قوہ قریبہ بہ کشیکن انکسار زجاج مزاج فقیر باعث تأخیر اولمشیدی . فقیر عظیم التقصیر ، عموم احوالده تفحص ارباب سور و حال و تصفح وجوہ اصحاب کمال ایدوب هر قندہ بر ذات مرضی الخصال احساس ایتسہ انقاسنہ طالب و ہرنہ فندہ بر وجود مرغوب الفعال استماع ایلسہ مهمہ امکان اجتماع و التقاسنہ دل و جانلہ راغب اولوب پروانہ وجودی شعلہ صحبتنہ القا و متاع صدق و اخلاصدن ماہوالموجودی خدمتندہ فدا ایتک اوزرہ تشمیر ساق اقدام و شد بازوی اہتمام ایلہ تحصیل ملکہ جزئیہ و تکمیل بضاعہ علمییہ بذل مقدور ایلوب

[۱] «قانون الادب» ترجمہ سنک باشنہ الصاق اولنان ورقہ دہ توقادی افندی بہ اتسابندن بحث ایتدیکی صیرہ دہ «اون سکز آی دخی بخاری شریفدن قرائت و بعض احیانہ دخی باعث صحبت حقیقت اولمق بہانہ سیلہ خواجہ حافظ شیرازینک دیوانندن فرق الی غزل دخی استماع اولمشیدی . بالتمام فقہ اکبر عقائد صابونی من اولہ الی آخرہ تعلیم بیورلمغلہ و شح شوی غل و غش مواد عقائد اولوب و احیاناً «نفحات الانس» منلا جامی دن دخی الباحث کثیرہ مشکلہ حل و تعلیم بیوررایدی» دیور .

خط ثلث و نسخی ا کرى قبولی محمد راسم [۱] و خط تعلیق - یوقاریده کوستریلدیکی اوزره - فندقزاده ابراهیم [۲] و کاتبزاده محمد رفیع [۳] افندیلردن تمشق ایتدی. اوائل حالنده شیخ محمد صالح صھوی یه و بالاخره توقادی شیخ محمدامین افندی یه انتساب ایلدی [۴]. مادی و معنوی استادی اولان مشارالیه توقادی افندی یه مربوطیت [۱] «تشیف الازھر بتریف الاحمر» ک خامه سنده مستقیمزاده ، راسم افندی بی شویتلرله مدح ایدیور :

سرلوحه شاهنامه معارف	عنوان برات فضل و عارف
راسم مرسوم اوزات امجد	هم نام حبیب حق محمد
آینه طبعی منجلیدر	بیک صورت معرفت جلیدر
منظوری اولان نیجه اثرده	حقا کتبه قودی هنزده
خطینی کوره یدی ابن بواب	آکا یازیلوردی حاجب باب
اولوردی خطن ایدم یدی سیران	بیک چشم ایله ابن مقله حیران
کلبک حروفی زیور سر	هر نقطه سی در عزت افسر
شیخ و دده یه ثلثه ناک	اسلاف هنزورانه وارث
ریحانی ده ایتسه مشق خامه	ریحانه دوتر سواد خامه
هر نقطه سی در پرفقادر	هر نقطه سی قطعه جواهر
قطعه سی کورسه اوله مبهوت	هم سنک اولمی آنکله یاقوت
هر قارمله اولوب سیه نور	هر نقطه مدادی مردم حور
ایتسه قلمی سواد کاری	تمغازن اوله قاره حصاری
کلکنده کی شیوه ظرافت	اهل دلی ایدم وقف حیرت
کلکی کبی بادیا بولنیز	حقا که غباری فرق اولنیز
تحسین تحسین تبارک الله	استاد سرای شاه آکا

[۲] «جامع فقیر، ابتدا آنلرک پیش پشتتحتہ تعلیملرنده زانوزده استفادہ اولمشدر» .

[تحفة خطاطین نسخه صغری : صیفه ۶۳۷]

[۳] «عبد فقیر ، خط تعلیمده بونلرک دخی نظر عنایت پرورلرینه نیجه سال مظهر اولمشیدم» .

[تحفة خطاطین نسخه صغری : صیفه ۷۱۷]

[۴] مفتی دمشق سید محمد خلیلک اثرینه یازدیغی تقریضده [۵] منسوب اولدیغی طریقتلری

شویله ذکر ایدیور: «ابوالواهب الشیخ سعدالدین سلیمان امین الله العریف علی العاده بمستقیمزاده الحنفی الاستانبولی النقشبندی القادری الخلونی الشاذلی ...»

«نصرت مبتدی» نامنده کی اثرنده ایلك شیخی «محمد صالح صھوی» و ساطیله داخل اولدیغی

[۵] استانبول اون اوچنجی مکتب مدبری بهاءالدین بکک نژدنده کی مجموعه رسائله

قلیہ سی مرتبہ کلام در . عالم حیاتہ آندن آریلدینی کبی عالم مامتده . آریلدینی
- استاذینک آباق اوجنده کی مزاری - لسان حال ایله تقریر ایدر .

مشارالیه انتسابی - «قانون الادب» ترجمه سنک باشنده کی ورقده - شو صورتله
نقل ایدیور :

« علم حدیث رسول خلاق و علم تصوف و اخلاق دخی تعلم اولئمق آرزوسی
جایکیر اولوب نه وجهله صورت پذیر اولور دیو متوجه الطاف خفیة باری قدير اولمشیدم .
وقتا که شیخ الاسلام حامد افندی مدرسه سنک مدرسی خواجکان بزرکاندن بر پیر روشن
ضمیرک هفته ده ایکی کون مدرسه درسی اولمق اوزره عقائد منلجلال استماع واستکماله مباشرتله
ایام مداومتده ناکاه اثنای درسده بر ذات جلیل الشان آگاه ظاهر اولدی که شخصی معلوم ،
لکن ابنای زمان ایله عدم الفهم سببیه شهرتی مجهولم ایدی . مکرکه بزم مجلس درسزدن
و ارباب و طالبندن دخی قرب مکان سببیه یکان یکان خبردار و استادمنز ایله دخی الفت
قدیمه سی وار ایش .

جاست جاذبه طالع سلیمانی که آوردبرای من آن پری رورا

برای تعظیم و تکریم درسی تأخیر ایدوب اول ذات ملکی الصفات صحبتہ آغاز وجوش
و خروش و بوعبدکم پایة بی وایه دخی صف نعالده فعود و خاموش و سماع جان ایله کفتار
دربارخی کوش ایدردم . اثنای تکلمده بنده نوازی بیوروب بو جا کر کتیره خطاب ایله
قوس وجوب وقوس امکان وقاب قوسین اوادنی وجود و شهود بمخترنده تطبیق شرع شریف
ایدزک تحقیق و افاده و مستمع اولان شرکاء دخی صدق و تعظیم ایله استفاده ایدرلر ایدی .
نتیجه صحبتده بوکینه چلاک بالضروره کریه ناک اولوب ختام مجلسده تودیع و تشیيع اولندی .
لکن بو کبک وجود نابود اول شمسوار فضای وصلتک ازدل و جان آویخته فترک استفاضه سی
اولوب نام نامیسنندن استفسار ایلدکده « الشیخ محمد امین افندی بودر و بوجای والا بهم
سایه در » دیو اخبار ایلدیلر . مکرکه اول محلی تشریفندن اقدم سعادت خانه سنده جمع شمع
صحبتی بولنان ذواتی توقیف ایدوب « خیلی دمدر بر شکار سرکاش آشکاردرکه آنی دام سعادتہ

سلسله طریقت خلوتیه شو صورتله در : «مستقیم زاده سلیمان سمدالدین بن محمد امین - محمد صالح
صحوی - عیسی المجوی - عبدالکریم فتحی - عبدالاحد نوری - عبدالمجید سیواسی - احمد شمس -
عبدالمجید شروانی - شاه قباد - محمدزقبه - یوسف مخدوم حسینی - جامع وردستار سیدیجی
قدس سره »

دازالفنون کتب خانه سنده (۷۴۲۸) نومرولو مجموعه ده کی « مشایخ نامه اسلام » ک
کنارنده منتسب اولدینی طریقت نقشبندیه سلسله سی شو طرزده مندرجدر : «مستقیم زاده شیخ
سلیمان - محمد امین توقادی - احمدیک دست - میان محمد معصوم - خواجه احمد فاروقی - محمد باقی بالله -
خواجه امکنکی - درویش محمد - محمدزاهد - یعقوب چرخچی - خواجه محمد بهاءالدین شاه نقشبندی
قدس سره » .

گرفتار ایلك دركاردر « دیوب اول شهباز آشیان عرفان جناح لطف و التقات و همت ایله پرواز و جولان ایدرك مدرسه مؤسسه بی شکارگاه ایدوب تنزل و نزول و علی جناح السفر اول نکتة دقیقه بی دخی میان اخوانده نمایان و مجلسی دخی قصر و صحبت مذکوره حصر ایدوب ینه عودت بیورمشیدی. بوعدصای دخی اجتماع و اتقاسنه طالب اولوب برروز فیروزکه یکشنبه ایدی، علی السحر آستان سعادت خانة عالی شاتی جای بناه ایدوب بلادق باب کوکل آوندن عبد فقیری باینده استجلاب ایلدوب حدمدن بیرون اکرام ایله ممنون بیوردیقی شهر مبارک مولد فخرالانام علیه الصلاة والسلام ۱۱۴۹ سنه سی ایدی. برسنه الفت عادیة زمان اوزره اوقات کنذار اولوب سنه آتیهدده آداب طریقت و هلم اخلاق تعلیمنه ابتدا بیوردیقی مجلسده خیمه نشین استماع پرداشلردن فقط بر طالب موجود ایدی. کتم و اخفا و عدم افشا ایله امر ایدوب بعده التي سنه ظرفنده کتب احادیث شریفه دن امام نووینک حدیث اربین و « نخبة الفکر » ابن حجر بالتمام و صحیح بخاری شریفدن دخی ربی مرتبه سنی اوقات خالیهدده کمال کرمندن تعلیم و اسرار هلم حدیث و آثاری و خردة ارکان عزیزانی تفهیم بیورر ایدی. بخاری شریفی اثنای افاده ده اجازت عنایت بیوروب کلمة المحدثین الشیخ احمد النخلی المکی الشافعی دن مأذون روایت اولدیقی زمانده اخذ ایلدبکی قرق درت سندی حاری « وریقات » [۱] نامیله متداول ایادی نفاة اولان سند شریفی ممضی و مختوم بو فقیره دخی عطا و دعا بیورمشیدی.»

[۱] صحاقلر شیخی زاده اسمع افندی کتب خانه سندده (۳۶۸۰) نومرولو مجموعه ده

« وریقات » مندرجدر .

مذکور کتب خانهدده (۲۷۸۰) نومروده مقید و کندی خطیله محرر دیوان علی شرحنک کنارینه [صحیفه ۱۶۹] مستقیم زاده، متنده کی بر قطعه عربیه تک « سندن صکره کلامک باقی ابور. عبرت ایله نظر ایدوب سکا نافع اولسنی سودیکک کلامی سویله که سنک عقبکده سنی خیر ایله یاد ایلکه سبب اوله » ماآلنده کی ترجمه سنی یازدقدن صکره شوبله دیبور : « پس شارح بی رهیز دخی بوچند بیت ناچیزی تبرکاً یادکار اجبا برکنذار املا ایلدی :

رزین نسبت خواجه امینم	رهین منت خواجه امینم
مراد خلق ایدرسه حق مطیم	مرید خدمت خواجه امینم
اگرچه طفل و قتم پیردهرم	طفیل همت خواجه امینم
سبق خوان مکتب فیضنده کوکلم	که طفل همت خواجه امینم
امان حقدیم وضع جهاندن	ضمین ذمت خواجه امینم
حقیری قلدی حوی فاقه صد شکر	غنی نعمت خواجه امینم
معالی مستندده اهل مجدم	حقیر عزت خواجه امینم
ره بی صیت یکدسته روانم	مجیب دعوت خواجه امینم
مکاندر کمین مأمین کون	مکین مکتب خواجه امینم
سلیمان اسمم اما بر جهتدن	سعی حضرت خواجه امینم

مرشد مشارالیهک وفاته سویلدیکی منظومه تاریخیه - که کاتب زاده محمد رفیع افندی خطیله سنک قبره نقش ایدیلشدر - آتی به درج اولندی :

مرشدینک ویکرمی کون صکره والدمسنک وفاقی اوزرینه « پریشان حال
ومضطرب البال اولوب محوطه روحانین اولان محروسه بروسه به عزیمت واول
سوی دجوده آسوده زیر لحاف تراب اولان اولیای اسلاف ومشایخ اکنافی زیارت
ونوعاً سیاحت وتسکین حرارت ایله وطن اصلی به عودت ، ابتدی [۱] .
آباء واجدادینک مسلکی اولان طریق تدریسه انتساب ، کندنجہ اقصابی
مطالب اولدینی « دوحه مشایخ » ک نہایتندہ کی مقالہده شیخ الاسلام مصطفی افندی به
خطاباً یازدینی شو سطرلردن آکلاشیلیور :

« ... ملازمت دعای دولت بادشاہی ایله دستمایہ اعلائی مطالبی زیب قبضہ تملک ایلمک
دستیاری غنای ولی النعمیہ موقوف اونقلہ بو وثیقہ انیتہ متینہ رصینہ نک [دوحه مشایخ ک]
تحریر واهداسنه جسارت اولندی . بدعلیای میمنت قرین ودست والای میسرت کزینلرندن
مسؤلدرکہ بو خارج از دفتر معدود داعیلرین دخی داخل حساب کرم دیدکان موعود بیوروب
زمان دولترندہ جبهہ سایان اولین پایہ سلم توفیق خیرالفریق زمره سنہ الحاق وتعلیق بیورلق
منوط حل الشروط ارادہ همت والانہم تلبدر . عرضت علی مولای کل مقاصدی - قار شاء
احیانی وان شاء اتلغا . »

بو استدعاسی اوزرینه نہ معاملہ کوردیکی معلوم دکلدر .

۱۱۶۴ ده پدینک ارتحالندن طولانی د تجدد انفعال ، استیلای حال ایدوب
بالاضطرار رضای قضای قهار عقبنده شیخ الاسلام افندی طرفندن امتحان مدرسین
کرام تنبیه واعلام اولندیغندن الحاح وایرام خیر خواهان احباب شیرین کلام ایله

الباقی الله

بر کل صدبرکی قطع ابتدی هزارآه وانین	کستان قشبندیدن بنه تیغ اجل
عارف بالله امین سر رب العالمین	یعنی توقادی افندی هم محمد نام داش
واقف سر لدن علم البقین عین الیقین	سرشد راه هدایت خواجکانک ارشدی
ذات معصوم الاراده ذوالجناحین زمین	سرغ رهبر اولدوغی احاراره بس معروف ابدی
یک بیک دست کرامتله اولوب خلعت کزین	سبباغ حدیث احمدک نخلی ابدی
بولدی دَر وصلی ایردی اصله فرعنندن امین	ایلیوب حبس نفس غواص بحر لایزال
وله صدیقک قریبی شیر حقله همنشین	اصداقون پنجه شیر اجل دور ایلدی
اولدی لاهوته روان الله دیو روح الامین	یک وحدت سر با کندن او قور تاریخی

فی سنه ۱۱۵۸

[۱] « قانون الادب » ترجمه سنک باشنده کی ورقه .

داخل دارالحن امتحان اولدوقده تخلف مرام بروجهايله دخى تكديرونا كام ايلدى ، [۱] بو امتحان، السيد مرتضى افنديك [۲] زمان مشيختنده اجرا اولندى . عدم موفقيت، مستقيم زادديني بك زياده متاثر ايتدى . حتى « دوحه مشايخ » ده مرتضى افنديك ترجمه حالنده امتحان اولنده بو فقير مهين « اذا ناظرتم لم تلق منهم - سوى حرفين لم لم لانسلم » سياقنده مهان ياس وحرمان و محنت بين اولمشيدم . « وما يمك فلا مرسل له [۳] »

و ديوان حضرت على شرحنده [۴] « تاريخ اتمام شرحدن يكرمي ايكي سال مقدم سورة فاطر اوائلنده « هل من خالق غير الله » كريمه سندن تدريس امتحاننده بو تحقيق سياقنده بغير سكتين ذبح اولنديغمده ظاهر و باطن مدن فله الحمد والمنه طلب و آرزوسى دخى منسلب اولمشيدى . لدى الامتحان يكرم الرجل اويهان ، ديور . « خلاصة الهدية » عنوانلى اثرنده كى بياناتى ايسه تاثر و افعالنت اك بليغ ترجمانيدر :

« وقتاكه شيخ الاسلام سيد مرتضى افنديك مدرسه امتحانته پدرم و جدم طريق اولمغه پدرم رخلتندن چند ماه سرورنده ابرام احبايله داخل اولدم . بتوفيق الله تعالى بعد اداء الامام خفت لحيه مزى بهانه و بزى انالهء مطلبدن معاملهء بيكسانه ايله دور ايلدكده حكم شباب و كال ميل و انكباب ايله حضرت سيواسى [عبد المجيد سيواسى] و جناب نوري [عبد الاحد نوري] افنديك تربله رنجى بهر جمعده - حبرى رمضان وعيد و صيف و شتا و بعيد و ديوبوب قرق هفتنه تمامآزيارت و استمداد ايدوب بعده حضرت خالد رضى الله عنه زيارت اولنوب عودت اولنوردى . قرقنجى دفعه ده بر تسليته متسلى بيور مشلدر كه ايكي سنه سرورنده تكرر ايلدك كرى امتحانده

[۱] « قانون الادب » ترجمه سنك باشنده كى ورقه .

[۲] شيخ الاسلام شهيد فيض الله افنديك اوغليدر . ۱۱۰۶ ده طوغدى . مدرس اولنوب دوره معاهده ي اتمام ايتدى . ۱۱۵۴ ده استانبول قاضيسى ، ۱۱۶۰ ده اناتولى قاضى عسكرى ، ۱۱۶۳ ده شيخ الاسلام اولدى . معلول و ايام رسميه ده حضورى مشكل اولديغندن ۱۱۶۸ ده عزل ايديلدى . ۱۱۷۱ ده وفات ايتدى . حضرت خالد تربله سى خارجنده والده سنك جوار قبرينه دفن اولندى . مستقيم زاده « هر طريقه متفردانه رفتار ، مختصر الحال ، يكانه اطوار ، هر حالتى ملاحظه دن عبارت و هر حرکتى منتج فكر صلابت اولوب آره لقدن نكول و عدم قبوللرى خواص طبع عفت پرورنددر . ميان اقرانده متصاب و متين ، متعصب فى الدين ، اسمى كى مرد فرد زمانى اولمشيدى » ديور .

[۳] اسعد افندى كتب خانه سنده (۲۳۶۶) نومروده مقيد « دوحه مشايخ » نسخه سنك

كنارينه مستقيم زاده « بو آيت كريمه ، محل امتحاننددر » بازمشدر .

[۴] [نسخه مطبوعه : صحيفه ۵۶۸]

مميز ، كندی استادم شيخ القرا ، شارح البخارى يوسف زاده عبدالله افندى تعين اونوب و « بوا محانزمه كلسون » دېنشيكن دخى واريليبوب وآندن صكره خلقى اولان مشايخ اسلاميه حضراته دخى بر آخر ماده ضمننده بيله تاريخ كتابه دك اون بش سنه اولوركه وارمقدن محفوظم . مع هذا بعض مشايخ اسلاميه ، آثار قلممزه رغبت ايدرلر ايكن التفات غائبانه ايله اكتفا ايدرز . هميشه آنلك وطريققرنده بولنديغمز اعزّه خواجكانك وبالخاصه پيرم حضرت خواجه محمدامين جنابنك روحانيت وهمترين بزردن دور ايله آمين بالنى الامين وآله الامنين .

خفت ليه بهانه سيه مسلك تدريسه ادخال ايديله مسي ، مشارالهي ماده ومعنا متضرر ايتدى . چونكه بين الامثال احراز شرفدن ، آباء واجدادينك طريقى تعقيدن ، باخصوص مدار معيشتدن محروميتنى انتاج ايلدى .

تأمين معيشت ايجون تاليفاته واستنساخ آثاره وقف وجود ايتدى .

اواخر عمرنده شيخ الاسلام صالح زاده محمد امين افندى [۱] رؤس تكليف ايلديسه ده اعتذار واستنكاف ايتديكندن مشاراليه « كندويه بولى سنجاغنده كان چيفه قضاسى معيشتنى بوجه تايبيد توجيه ايله حقهنده اجراى قاعده اهل نوازي بيورمشدر » [۲] .

مستقيم زاده « دوحه مشايخ » ده صالح زاده نك ترجمه حالنده « محرر فقيرك آباء و اجدادم طريقى اولان تدريس رسمى مسلكينه ادخال بابنده استمزاج بال بيوردقلرنده قرق سال مقدم مطلب اولوب لكن الحاله هذه عمرمك عدم تحملى ايله استعفا ايلشيدم ، بدلنده بر معبشتى حقهنده تايبيد بيوروب ارذل عمرمده اول نان پاره ايله حالا سترمق و صبيح و مساروح لطيفى ياد اولتمق واجبه ذمتم اولمشدر ،

[۱] امام سلطاني طوب قبولى صالح افنديك اوغليدر . ۱۱۱۷ ده طوغدى . مدرس و سلانيك ، شام ، مدينه منوره ، ۱۱۷۴ ده استانبول قاضيى ، ۱۱۸۴ ده افاطولى ، ۱۱۸۸ ده روم ايلي قاضى عسكرى ، ۱۱۸۹ ده شيخ الاسلام اولدى . استيلاي پيرى سبيله اطراف و اتباعى ضبط وربط ايدمهديكندن اوزيدى آي صكره . ۱۱۹۰ ده عزل و بروسه يه نقي ايديلدى . اوتوز كوز صكره ۱۱۹۱ ده وفات ايتدى . حضرت امير جوارينه دفن اولدى . مستقيم زاده « منم قذر دان ، مكرم بى امتتان ، طريق خواجكانه منتسب ، عامه ققرايه شفيق و محب ، صفوت و خلوصى متفق ، جليل الهمم ، جليل الشيم ، لسان و جنانى يكسان ، برذات على شان ايدى » دييور . اطعمه نفيه به مائل ايدى . دائره سنده طيخ اولنان اطعمه ، باشقه دائره لرده چيقمازدى . كوزلك قوللانديفندن (جام كوز) كندينه لقب اولمشيدى . مهرنده « داتم امان حقهده محمد امين اوله » مصراعى منقوش ايدى .

[۲] [جودت پاشا تاريخى : جلد ۴ صفحه ۲۳۷]

و «تحفة خطاطين» ك تعليق نوبسانه مخصوص قسمنده «بو فقيره بر مدار معيشت كرم و عنایت بيور مشردر. حق تعالى، مظهر تجلي الهی ايله آمين، ديور. وفاته قدر مدت مديده خسته اولديني و نائق آتیه دن آ كلاشيلور :

«عقيدة الصوفيه» نك خاتمه سنده ١٢٠١ سنه سی عید اضحی کيجه سی اثر مذکورى اتمام ایلدیکندن بحث ایتدیکی سیره ده «... انا بالعلل الفخيمة مبتلاء منکوس و فی حجره دارى محروس و عن حضور الجمعة و الجماعات محبوس و عن اسباب الخلاص لالفة الخلان الختص ما یوس «من على تعجبوا - بل نقاهتی عجب، وهو المألوف بو حشة الفراق المرتجی لقائه تعالى بالاشواق»

و مفتی دمشق سید محمد خلیلک اثرینه او اخر محرم ١٢٠٢ ده یازدینی تقریضده «المحبوس عن اداء صلاة الجمعة و الجماعات الملموس بانواع الملل الموجهات» و چیچکچی زاده سید محمد طاهر افندی نك «القسطاس المستقیم» شرحه رجب ١٢٠٢ ده یازدینی تقریضده «الكامل فی النقصان القاصر فی عبودية الرحمن المحبوس عن اداء صلاة الجمعة و الجماعات و المأیوس بالملل عن اكمال اجراء سائر الامور ات الشیخ سعدالدين» دیور [١].

ورد زبانی اولان [٢] «توكلت على الحی القیوم» ك عدد حروف نجه ١٢٠٢ شوال نك ٢٢ نجی [٣] بازار کونی وفات ایتدی . اقر باسندن ایوب جامعی واعظی یحیی زاده [١] غریب و حزین تعاد فلدردنرکه شوسطرلری تبیض ایتدیکم ائنا ده - تعبیر معروف ایله - اسپر فراش اضطراب ایدم . تبیضه مجوراً فاصله و بردکدن برقاچ ساعت صکره او براتور دو قنور حسب حق بك طرفندن - حدافت و شفقت ایله - وجود ضعیفنده مهم برعملیه اجرا ایدیلدی .

« ایلرم اللّهمه حمد عظیم » « ذلك تقدیر العزیز العالمیم »

[٢] اسمد افندی کتبخانه سنده (٣١٨٢) نومرولو «قانون الادب» ترجمه سنك نسخه مییضه سنك باشنه یازیلان مختصر ترجمه حالی .

[٣] مذکور «قانون الادب» ترجمه سنك باشنه، حمیدیه کتبخانه سنده (١٢٤) نومروده مقید و مستقیم زاده نك خطیله محرز مکتوبات امام معصومی نك جلد اولنه یازیلان مختصر ترجمه حائنده ، «مجلة النصاب» ك ایلک صحیفه سنده ، پرتو پاشا کتبخانه سنده (٤٢٧) نومرولو «عقود اللؤلؤیه» نك کئارنده، مستقیم زاده نك اجبا سندن خطاط ابراهیم طاهر فندی طرفندن استنساخ ایدیلن «تحفة خطاطین» نسخه سنك نهایتنه علاوه اولتان فقره ده (٢٢ شوال) کوستریلش و دارالفنون کتبخانه سنده (٧٤٢٨) نومرولو بجموعه ده کی سلسله نقشبندی رساله سنك - ظاهر افندی

شیخ محمد سعدالدین افندی امامت ایدرک فاتح جامع شریفنده « جمعیت کبری ایله، [۱] جنازه نماذی ادا وزیرک قریبنده صدر اسبق پیری محمد پاشانک اثر خیری اولان صوثوق قویو جامعی مقبره سنده [۲] مرشدی توقادی شیخ محمد امین افندینک آیاق اوجنه دفن اولندی . کتابه سی :

آه من الموة

« الله سبحانه وتعالى حضرتلری مرحوم و مغفورله طریق نقشبندی توقادی شیخ محمد امین افندی حضرتلرینک خلفاسندن علماً وطریقاً و سناً شیخ مستقیم زاده سلیمان سعدالدین افندینک روحی ایچون عامهً جمیعاً مؤمنین و مؤمنات ایچون الفاتحه ۲۳ ل ۱۲۰۲ ، [۳]

زاده عبدالله عاطف قلمیله ۱۲۳۸ ده یازیلان نسخه سنک - نهایتنده ده « ... ریاضت کش پرهیز پرزهر آلایش ولذائذ اکل و شربدن صیام اوزره ایکن « توکلت علی الحی القیوم ۱۲۰۲ » تاریخی شوانک یکرمی ایکنجی روز دلسوز پردهشتنده سنین سنلری یتمش سنه دن زیاده ایکن عازم دارالسلام . . . » دنیلمشدر . حال بوکه کتابه سنک مزارنده (۲۳ شوال) تاریخی محکوکدر . اسعد افندی کتبخانه سنده « عطا زاده لیبیا » تاریخنده « ۱۲۰۲ شوانک ... نجی بازار ایرتسی کونی » صورتنده محرردر .

[۱] [عطا زاده لیبیا تاریخی : صحیفه ۹۹] . تاریخ لیبیا ۱۱۹۸ رجبندن ۱۲۰۴ ربیع الاولنه قدر توجیبات رسمیه و وقایع جزئییهی حاویدر . مقدمه سی یوقدر . مؤلفک اسمی ، کتابک باشنه اشارت ایدیلشدر .

[۲] مستقیم زاده « انوارالديار بحماية الآبار » نامنده کی رساله سنک نهایتنده استانبول صولرینه عائد مقاله ده صوثوق قویودن بحث ایدرکن دیرکه : « شیخ الاسلام زنبیلی علی افندینک برادر زاده سی اولان صدیق النسب صدر اسبق احب پیری محمد پاشای قره مانیه تملیک سلطانی وقوعیله فوقنده مدرسه و جامع شریف و کندینه بر سرای لطیف بنا و اولادینه تولیتی شرط ایلوب حالا نسل جلیلی یدلرنده در . ادام الله تعالی . و مدرسه به متصل مزارستانده کبار اسلافدن لغت شاهدهی شارحی سلسله نسل صدر مزبورون شیخی محمد بیگ افندی و پدری عبدالباق بیگ و آکا قریب پیرفانی دل آگاه ، پیررور اهل الله ، سالک و مُسَلِّک طریقه بگریه توقادی خواجه محمد امین قدس سره المتین جنابنک مزار پرانواری دخی واقع اولمشدر . روح الله ارواحهم » .

[۳] مستقیم زاده کی برفاضل کاملک مزار طاشنه بویله سبک و ربطدن عاری سوزلر یازیلسنه تعجب اونور . بوسوزلر ، باقی و خاقانی مرحوملرک قبرلرینه نقش اولنان کتابه لری

برخاندان علمك نجل نبیلى اولان مستقیم زاده سلیمان سعدالدین افندی « مهددن
لحه قدر طلب علم ایدیکز ، امرینه اطاعتله یتمش بر سنهك حیاتنده بلا فاصله
تحصل ونشر معرفت ایتدی . برسلسله مساعی تشکیل ایدن حیات پاکیزه سنك
هر دوره سنده علمدن باشقه شیه مشغول اولمدی . دم صباوتنده والدفاضلك رحله
عرفاتنده بده ایتدیكى علمی ، تابوته کیررکن ختم ایتدی . مادی ومعنوی بتون
اذواقی علمده بولدی .

حوائج ضروریه بی ممکن مرتبه تدارك ایده بیله جك قدر جزئی بر مبلغه اکتفا
ایدرك استحصال ثروت وتأمین رفاهت سوداسنه دوشمندی . تعیرحقیقی ایله علمه علم
ایچون وقف وجود ایلدی .

علوم مرتبه بی تحصیل ایتدکن صکره آباء واجدادینك اثرینه اتباعاً تدریس
امتحانه داخل اولوب ده شیخ الاسلام مرتضی افندی طرفندن « خفت لیه » بهانه سیله
نیل مطلبدن محروم ایدیلسی اوزرینه او قدر مکدر ومأیوس اولدی که بو محرومیتی
« بغیر سکین ذبح » اولنق درجه سنده فحج عد ایتدی .

امتحانه اثبات لیاقت ایدن بر ذاتی ، خفت لیه وسیله سیله - ایام صباوتندن
بری حاضر لاندینی - بر مسلکدن ، هم ده اسباب معیشتدن محروم ایتك او قدر غریب
بر حرکتدرکه عقل ومنطق مبهوت اولور . مرتضی افندینك

« يك سرموكرشدى دین بمحاسن درست کوس ولایت زدی تیس طویل اللهی »

مال حقیقت آمیزدن غافل ، یاخود متغافل بولنسی موجب استغرابدر .

بونکه برابر مرتضی افندی « نفاق ایتشلر امام معنوی همت بویور مشلر » فحوا سنجه
مستقیم زاده بی رؤس تدریسدن محروم ایتك من جهة عالم علمه خدمت ایتدی .
زیرا مستقیم زاده ، سایه رؤسده مدرسه ده اوقوته جنی درس لردن - که صدورده
قالوب سطورده انتقال ایتمه سی محتمل ، بلکه محقق ایدی - دها مهم ونافع وصحیفه
طالده ثابت اثرلر وجوده کتیرمکه وقت بولدی . رؤسه نائل اوله مامسی ، کندینی

اخطار ایدیور . ملتك تنویر اذهانه و تهذیب لسانه چاپشان ذوات فاضله نك مزار لرینه
- تشویش اذهان و تهویش لسان ایده جك - سوزلر یازمق ، ذوات مشار الیه ك خدمات علمیه لرینه
قارشى غالباً نشانه شکران عد ایدیلکده در . « بن ناصل ایتم تعجب یارمك یارانه » .

§

مزار طاشك فوطوغرافینى اهدا وصور سازه ابده ابراز معاونت ایدن « سفینه اولیا » مؤثلی
استانبول رسومات باش مدیر بتندن متقاعد فضیلت مدان ملتدن حسین وصاف بکک نامنی حرمتله یاد ایدرم .

معناً فوق الرؤس بر مرتبه به نائل ایلدی که مشارالیه - خفت لحيه وسيله عجبیه سبيله -
کندینه غدر ایدنلردن ، تألیفات نافعیه حصر حیات واو سایه ده نامنی احیا ایتک
صورتیه معناً انتقام آلدی دنیه بیلیر .

مستقیم زاده نك عموم آثاری - زمانه کوره - واسع بر علمک ، نامتاهی بر
غیرتک محصول کزینی درکه معلول ، باخصوص فقیر اولدینی حالده وسائط متعدده
ومکمله به وتتبعات وتدقیقات عمیقیه متوقف اولان بوبوک ، کوچوک یوزدن متجاوز
اثر نافی ناصل وجوده کتیردیکنه تعجب ایتمهک قابل دکلدر .

تألیف و ترجمه ایتدیکی بونجه اثر دن باشقه استنساخ وتصحیح ایلدیکی نسخ کثیره بی
نظر دفته آلدقجه کثرث و قیمت آثار ایله - بعض امثال فاضله سی کبی - معارف
ملیه مزک مابه الافتخاری اولان بوفاضل عالی قدری - تعبیر جائزایسه - علم ما کنه سی
عد ایتک لازم کلیر .

بعض رسالثنی احتوا ایدن ایکی مجموعه به [۱] یازیلان غایت مختصر ترجمه حالنده بیان
اولدینی وجه ایله « ما وای دیرین وعفت خانه پیشیننده خلوت کزین پیغوله آرام و سجاده
تعبدده صبح و شام پار جای قیام » ایکن « عنفوان شسباندن اوان سن و قوف
و شیخوخته منتهی اولنجه نقد وقت عمر عزیزینی تحریراً و تقریراً نشر علوم ظاهریه
و باطنیه » به صرف ایلمی و « ریاضت شاقه ایله مشهور » [۲] و

« کلبه حزن ایچنده قالدی حزین هم دمی غصه هم نشینی انین ،

مآله ماصدق اولدینی حالده مسائل شتادن باحث نیچه آثار نافعیه تألیف و ترجمه
ایتمی ، همت عالیه اربابنک سر آمدانندن اولدیغنه دلیل جلیلدر [۳] .

آثارنده خدمات علمیه سنه دائر - سائقه تواضع ایله - بسط مقال ایلدیکی چون
هانکی ذواته هانکی علومی تدریس ایتدیکی معلوم دکلدر . بالکزر روم ایلی قضاتندن

[۱] بهاء الدین بکده کی مجموعه رسائلک بائنده و کتب خانه مده (۲۹۶) بوسرولو مجموعه نك
نهایتنده مندرجدر .

[۲] حمیدیه کتب خانه سنده (۱۲۴) نومروده مقید مکتوبات امام معصومی نك باش طرفنه
یازیلان مختصر ترجمه حالی .

[۳] یوقاریده انارت ایدیلدیکی اوزره مستقیم زاده « عقیده الصوفیه » نامنده کی اثرینک
خاتمهنده انواع علل سببیه حجره سنده محبوس و الفت یارانندن مأیوس اولدینی حالده اثر
مذکور ایتمام ایتدیکنی سویلیور .

خطاطا شهری احمد رسمی [۱] تحویل قلمی کاتبانندن محمد صالح شمعی [۲] یکدیچری قلمی کاتبانندن نعلینی زاده سید محمد نسیب [۳] دیوان خاقانی کاتبانندن سرهنک مصطفی زاده محمد صالح [۴] افندیلرک ترجمه حالرنده « بوفقیقک بعض درسمره دخی تنزل ایلمشیدی » ، « عبدکم وایه نیک حلقه افاده وحمایه سنی نیچه زمان التزام ایلمشیدی » ، « سائر فحولدن وبوکوشه کیر خمولدن دخی تلذ ایله خلغ نعلین جهل ایدنلردندر » ، « بو بنده مستمندک خدمتنه دلبنده و دائرة تعلیم عاجزانه و تربیه فقیرانه مزه تنزل ایله نوبنو مستفیض و حصه مند اولدینی ایام ... » قیلندن برقاچ سوز کوریلپور . کاشکه التزام تواضع ایتمیوبده - « مناقب هنروران » صاحبی مصطفی عالی افندی مرحوم کبی هر اثرنده هر وسیله ایله کندندن - فقط مناسب صورتده - بحث ایلمسیدی حائز اهمیت اولان شخص محترمنه و یتشیدردیکی ارباب کماله دائر معلومات مفصله استحصال ایدردک .

مشارالیه ، مادام العمر تاهل ایتمدی . حتی « مرشدالمتهلین » [۵] ده : « مترجم فقیر حفظه الحفیظ فی طریقه الشریعة من کل تقصیر دخی بوسنه جدیده سبعین [۶] ده تکمیل اربعین ایلمکه قریب اولمشیدم . الی هذه الاآن وخامتنی تفکر و سلامتنی تذکر اوزره امرار زمان ایدوب تاهل و تزوجه بالطبع میلان نمایان اولمدی . سهیل امره المستعان »

و دیوان حضرت علی شرحنده [۷] :

« بو تاریخلره دک [۸] ثروت طبیعت و ثورت بشریت ، کانون نفسانیتده منطقی و مرتکباتدن پرهیز ایله ، اولدیغم خانه بی منتده فرید و وحید مظهر لطف خفی اولمقدیم . قالدی که فضائل ازدواج ، عبد فقیرده اولان مواعدن اقدر « دیور . « وخامتنی تفکر و سلامتنی تذکر » ایله غائله عائله دن آزاده اولمسیده برچوق مهم و مفید اثر وجوده کتیرمسنگ عوامل حقیقیه سنندن عد اولنه بیلیر .

[۱] [۲] [۳] [تحفة خطاطین : صحیفه ۸۷ ، ۴۵۸ ، ۴۵۹]

[۴] [شرح اوراد سهیلی مقدمه سی] .

[۵] [دارالفنون کتبخانه سی نومرو : ۷۲۵۷ صحیفه ۱۷۴]

[۶] ۱۱۷۰ سنه سی .

[۷] [نسخه مطوعه : صحیفه ۵۴۳]

[۸] دیوانک تاریخ شرحی اولان ۱۱۸۶ در .

مشارالیهك سلسلهء نسی كندنده منقطع اولدی . فقط - خط دستیه محرر - بر مجموعهء قیمت داره [۱] « دیرلرکه انسانك نامی ، نسلیله باقی قالیر و نسلی اولمایان ایچون نام یوقدر . بنده آنلره دیرم که بنم نسلم ، بدایع حکمتدر . نسلمز یوقسه بدائع حکمتمزله متسلی اولورز ، مآلنده بر قطعہء عربیه [۲] قید ایتشدر که تامیله معرف حالیدر .

زیرا مشکلات کونا کون ایچنده اورتهیه قویدینی آثار عیدیه، اک خیرلی اولاد واحفاد درجه سنده نام ج خیر ایله یاد ایتدیرمکه کافیدر .

مستقیم زاده ، طویل القامه ، خفیف اللحیه ، ضعیف البنیه ، [۳] عالی جناب و شدید الانفعال ایدی . یوقاریده سویلندیکی وجه ایله رؤس تدریسدن محرومیت ، کندنی اوقدر متأثر و منفعل ایتدی که - اولکندن ایکی سنه صکره اجرا اولنان - امتحانده ، استادی عبدالله افندی بمز اولدینی خالدہ شیخ الاسلام مرتضی افندی طرفدن امتحانه کلسی ایچون واقع اولان دعوتہ اجابت ایلدی . حادثہء محرومیتدن صکره مشیخت اسلامیہ مقامنه کن ذواتده هیچ برصورتله مراجعتده بولندی . حتی شیخ الاسلام اقتدیلمر « آثار قلمیه سنه رغبت » ایدرلرکن « الفت غائبانه ایله اکتفا ایدرک » سمترینه اوغرامدی .

بوحاللر ، مشارالیهك ، عزت نفسنی محافظه ایدن بر مرد عالی جناب اولدیغنه شهادت ایدر . بناءً علیه هروجه ایله شایان تقدیر و تحمیلدر .

[۱] احمد افندی کتب خانہ سی : مجموعهء مستقیم زاده نومرو (۳۷۵۶ صحیفه ۹۰)

[۲] « یقولون ذکر المرء یبقی بنسله و لیس له ذکر اذالم یکن نسلو »
« فقلت لهم نسلی بدایع حکمتی فان فاتنا نسل فانها نسلو »

[۳] بهاء الدین بکده کی مجموعهء رسائلده و کتب خانہ مده (۲۹۶) نومرولو مجموعه ده مندرج ترجمهء حالی .

« بوققیر کی خفیف اللحیه ، نحیف البنیه » « بوققیر کی لحیه سی خفیف و روحی خفیف »

[تحفهء خطاطین : صحیفه ۳۸۸ و ۲۹۶]

[تحفهء خطاطین : صحیفه ۳۸۳] ده سلطان احمد ثالثک اوغلی شهزاده سلطان محمدک ترجمهء حانده کندی صاریفندن شو صورتله بحث ایدیور : « برادر مهترلی - هم نامی اولدیم سلطان سایان الهه ایکسی هنوز افندیلردن ایکن رحلتلی مناسیتیه سر صدوققرینه بوققیرک قدیمدن بری معتادم اولار عمامه کی دستار صوفیانه وضع اولمشدر . »

حطام دنیا ایچون نفسنی تذلیل وخلقه تکاپو ایتمه مک شبهه یوق که بر حرکت فاضله در . فقط بر شیخ الاسلامک خطاسندن متولد انفعالی ، آنک اخلافنه ده انتقال ایتدیرمک براز فضله در . انفعال ، مرتضی افندیک انفصالیله برابر زائل اولسیدی درد معیشتدن و آنک نتیجه طبیعی سی اولان غموم و همومدن آزاده اولوردی ده بلکه ده جوق آثار قیمت دار وجوده کتیره بیلیدی .

«قانون الادب» ترجمه سی مسوده سنک نهایتنده بر صحیفه نک کنارینه مشارالیه شو سوزلری یازمشدرکه اخلافنه تعلق ایتمک اعتباریله پک مهمدر :

« عنایت کارم افندم ، ایکی ماده دن حظ ایلدیکم سبیدن مذاقم دکدر . بری امتان وبری انتظار . لعنت بهردو . حق تعالی مصون ایله آمین . »

امتان وانتظاره تحمل ایده مدیکندندرکه فقر وفاقیه تحمل ایلیدی . هرکسندن ، هرشیدن قطع امل ایله اختیار ازوایه مجبور اولدی . بصورتله - ظاهراً - نفسنی متضرر ، فقط نیجه آثار مفیده ایله اخلافنی مستفید و متشکر ایتدی .

نفع ناس ایله خیرالناس اولمق ایچون «ترك کام خود کرفم تا بر آید کام دوست» مصراعنک تضمن ایتدیکی فداکارلنی فعلاً ابراز ایتمکدن باشقه چاره یوقدر . آثار ایله ثابتدرکه مستقیم زاده ، فعلاً ترك کام ونفع ناس - اقدام ایله بحق خیرالناس اولانلردندر .

طعنه زتلکده فائق الاقران اولان سلیمان فائق افندی [۱] - پک مشهور ، لکن نسخه سی نادر اولان - مجموعه سنده مستقیم زاده نی نعمت ناشناسلقله اتهم ایتکده در . افاداتنی عیناً نقل ایدیورم :

« مستقیم زاده سلیمان افندی که ولادت ۱۱۳۱ ، وفاتی ۱۲۰۲ در ، اوقاتی فقر و ضرورتله مرور و آیاهلرنده تقریس عالی ظهور ایدوب چوق زمان کباره بعض کتب و رسائل یازمه تعین ایله معلوماتلی آدم اولمغله ضعیف و کبیر اللی به قریب مؤلفاته موفق اولمشدر . شعر و انشایی شایان تحسین دکدر . هر نه ایسه کندوسی قابلیتوجه کسنه اولوب امتحانه ده کیرهش ایکن

[۱] تونسلی عبدالله زاده قبریس محصلی حافظ علی آغانک اوغلیدر . بابامی محصل ایکن ۱۱۹۸ د ، ساقرده طوغدی . براز تحصیل علم ایتدکن ضکره صدارت مکتوبی او طه سنه داخل اوله رق تدریجاً ترق ایلیدی . صدارت مکتوب بیجا فنده ، مالیه تذکره جیلکننده ، اسهام مقاطعه جیلکننده ، اناطولی ، حرمین ، جزیه محاسبه جیلکرنده ، روزنامه اول منصبیده ، جریده ناظر لمنده وسائر خدمتلرده بولندی . ۱۲۵۴ ده وفات ایتدی . (سفینه الرؤسا) بی تدبیل ایلیدی . شاعر در . اسمی و مجموعه سی ، شخصندن ده مشهور در .